

Wyrok z dnia 21 czerwca 2001 r.

II UKN 428/00

Rozpoczęcie działalności gospodarczej w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46 poz. 250 ze zm.) polega na podjęciu w celu zarobkowym działań określonych we wpisie do ewidencji działalności gospodarczej lub koncesji.

Przewodniczący SSN Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 21 czerwca 2001 r. sprawy z wniosku Romana M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G.W. o istnienie obowiązku ubezpieczenia społecznego i zwrot nienależnie pobranego zasiłku chorobowego, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 22 marca 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 21 maja 1998 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w G.W. ustalił, że wnioskodawca Roman M. od dnia 1 sierpnia 1996 r. nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących działalność gospodarczą i zobowiązał go do zwrotu niesłusznie pobranego zasiłku chorobowego w kwocie 8.522,46 zł.

Na skutek odwołania wnioskodawcy Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gorzowie Wielkopolskim wyrokiem z dnia 19 sierpnia 1999 r. [...] zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że w okresie od 1 sierpnia 1996 r. do 30 grudnia 1998 r. wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących działalność gospodarczą i nie jest zobowiązany do zwrotu zasiłku chorobowego. Sąd ustalił, że od 1 sierpnia 1996 r. wnioskodawca rozpoczął działalność gospodarczą w

zakresie handlu samochodami i udał się dwukrotnie na giełdę samochodową w celu zakupu używanego samochodu oraz zamierzał pojechać do Niemiec jednak nie zakupił żadnego samochodu. Od 23 września 1997 r. do 19 grudnia 1997 r. i od 3 stycznia 1997 r. do 3 lipca 1997 r. korzystał z zasiłku chorobowego. Po zakończeniu okresu zasiłkowego nie kontynuował działalności, gdyż od 11 sierpnia 1997 r. do 3 maja 1998 r. uzyskał ponownie zwolnienie lekarskie. Zdaniem Sądu czynności polegające na wyszukiwaniu korzystnych ofert zakupu samochodu stanowią o rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej, mimo że wnioskodawca nie wykazywał żadnego dochodu i w przerwach między okresami zasiłkowymi nie prowadził działalności z powodu braku funduszy. Wobec rozpoczęcia działalności gospodarczej wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.) i na podstawie art. 5 ust. 2 tej ustawy przysługiwał mu zasiłek chorobowy.

Po rozpoznaniu apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 22 marca 2000 r. [...] zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie. Sąd Apelacyjny oceniając ustalony stan faktyczny uznał, że wnioskodawca podjął czynności zmierzające do rozpoczęcia działalności gospodarczej jednak nie rozpoczął tej działalności gdyż nie przeprowadził żadnej transakcji i nie osiągnął żadnych dochodów. Według definicji zawartej w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 41, poz. 324 ze zm.) działalność gospodarcza to działalność budowlana handlowa i usługowa, prowadzona w celach zarobkowych i na własny rachunek podmiotu prowadzącego taką działalność. Wnioskodawca od 1 sierpnia 1996 r. nie realizował zarobkowego celu działalności, gdyż nie osiągał dochodu. Nie rozpoczął więc prowadzenia działalności gospodarczej i zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin nie powstał obowiązek ubezpieczenia społecznego określony w art. 1 ust. 1 tej ustawy. Skoro wnioskodawca nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu, wobec tego nie nabył prawa do zasiłku chorobowego i bezprawnie pobrany zasiłek podlega zwrotowi na podstawie art. 53 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.).

Wyrok ten zaskarżył kasacją wnioskodawca i wskazując jako podstawę kasacji

naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji organu rentowego. W uzasadnieniu kasacji wnioskodawca podniósł, że naruszenie powołanego przepisu polega na błędnym przyjęciu, iż warunkiem podlegania ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących działalność gospodarczą jest osiągnięcie dochodów. Zdaniem wnioskodawcy wystarczające jest podjęcie czynności polegających na zdobyciu informacji o możliwości nabycia samochodów do sprzedaży w sytuacji, gdy specyficzny rodzaj prowadzonej przez wnioskodawcę działalności nie pozwalał na natychmiastowe zawieranie transakcji handlowych i na osiągnięcie dochodu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.) obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu podlegają osoby fizyczne, prowadzące na własny rachunek działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej lub koncesji. Na podstawie art. 3 ust. 1 tej ustawy obowiązek ubezpieczenia powstaje z dniem rozpoczęcia działalności rodzącej obowiązek ubezpieczenia. Sąd Apelacyjny prawidłowo zinterpretował te przepisy przyjmując, że do powstania obowiązku ubezpieczenia nie wystarczy uzyskanie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej lub koncesji, lecz wymagane jest faktyczne rozpoczęcie prowadzenia działalności. Słusznie także uznał, że rozpoczęcie działalności gospodarczej polega na podjęciu czynności mieszczących się w definicji działalności gospodarczej zawartej w powołanym w uzasadnieniu wyroku przepisie, w szczególności działań w celu zarobkowym. Stwierdzając, że wnioskodawca nie podjął tego rodzaju czynności, Sąd Apelacyjny użył niezupełnie adekwatnego określenia: „wnioskodawca nie osiągnął żadnych dochodów”. To niezbyt odpowiednie sformułowanie stało się podstawą zarzutu błędnej wykładni art. 1 ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy. Dosłowne rozumienie użytego określenia prowadziłoby bowiem do wniosku, że warunkiem podlegania ubezpieczeniu społecznemu jest, zdaniem Sądu, uzyskiwanie dochodów z prowadzonej działalności gospodarczej, a powołany przepis takiego warunku nie zawiera. W rzeczywistości

rozważania Sądu nie dotyczą dochodu w znaczeniu ekonomicznym jako różnicy między przychodami a kosztami ich uzyskania lecz raczej obrotu, co wynika ze sformułowania, że wnioskodawca nie zawarł żadnej transakcji. Rozważania w tym zakresie można oceniać jako element ustaleń faktycznych. Niejasno sformułowane motywy zaskarżonego wyroku mogłyby sugerować, że o rozstrzygnięciu zadecydował brak obrotów i dochodów. Takiego poglądu prawnego nie można podzielić, natomiast należy uznać za prawidłowe ustalenie, że czynności podjęte przez wnioskodawcę świadczyły o zamiarze podjęcia działalności gospodarczej, a nie o faktycznym jej rozpoczęciu.

Rozpoczęcie działalności gospodarczej w rozumieniu art. 3 ust. 1 powołanej ustawy polega na podjęciu w celu zarobkowym działań określonych we wpisie do ewidencji działalności gospodarczej lub koncesji. W przypadku, gdy wpis dotyczy działalności handlowej warunek powołanego przepisu jest spełniony, jeżeli nastąpi rozpoczęcie handlu czyli wystawienie towaru do sprzedaży. Nie ma wymogu natychmiastowego dokonania obrotu, a tym bardziej osiągnięcia dochodu. Rozpoczęcie działalności handlowej polega na uruchomieniu punktu sprzedaży dostępnego dla potencjalnych nabywców. Działalność polegająca na sprzedaży używanych samochodów, określona w kasacji jako "specyficzna", rozpoczyna się wówczas, gdy sprzedawca jest gotów do zawarcia umowy sprzedaży z klientem i do wykonania tej umowy, nawet jeżeli finalizacja transakcji ma nastąpić w terminie późniejszym. Tylko w przypadku istnienia takiej gotowości można mówić o realizacji zarobkowego celu działalności, który jest elementem ustawowej definicji działalności gospodarczej. W dacie, od której wnioskodawca żąda objęcia go ubezpieczeniem społecznym, działalność handlowa nie została rozpoczęta, gdyż wnioskodawca nie miał możliwości prowadzenia sprzedaży. Nie dysponował ani punktem sprzedaży ani źródłem zaopatrzenia. Czynności przez niego podejmowane miały na celu rozeznanie rynku samochodowego i co najwyżej świadczyły o zamiarze rozpoczęcia działalności gospodarczej, gdyby okazało się, że pozwala na to sytuacja na rynku i posiadane środki finansowe. Zamiar ten nie został zrealizowany i faktyczne rozpoczęcie działalności gospodarczej nie nastąpiło. W konsekwencji nie powstał obowiązek ubezpieczenia społecznego i związane z nim prawo do świadczeń z tego ubezpieczenia.

Rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego mimo błędnego uzasadnienia jest prawidłowe, a kasacja okazała się pozbawiona usprawiedliwionych podstaw. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC oddalił kasację.

